

Ka Rukom Sumar la Ki Masi Ai Dud

ANIMAL NUTRITION SECTION

I.C.A.R. (R.C.) FOR NEH REGION

Umroi Road, Barapani (Meghalaya)-793103

- ◆ Ban pynlong ia ka jingpynmih dud ka jingtrei kaba jop ba seisoh, ka rukom sumar ka long kaba donkam. Kat kum ka karta bad ka jinglong ka rukom sumar ia ki masi ai dud lah ban kdew kumne harum.

Kiba Dang Kha 1sngi Haduh 3sngi

- ◆ Mar shu dep kha, pynkhuid ia I khyllung masi da ka towel kaba rkhiang ne da u phlang rkhiang bad ba khuid (hay/straw). Kane ka iarap ia ka jingiaid beit ka snam.
- ◆ Pynkhuid ia ki jaboh jabain na khmut bad shyntur ban iarap ha ka jingpynhiar mynsiem. Rah na ki kjat jong I khun masi ha kata ka rukom ba ka khlieh kan noh arsut khnang ba ka um kaba sahkut kan mih noh shabar lyngba ka shyntur bad khmut.
- ◆ Ot ia u sohpet bad iehnoh kumba 2-3 inches na u jyntang bad wieh ia u da ka tincture of iodine ban iada na kaba pynpyut (infection). Kan iarap ia u sohpet ban kan pynkoit kloii.
- ◆ Pynbuin ia I khun masi da ka buin jong ka kmie haduh kumba 10-15 % na ka jingkhia lane heh jong I hapoh ka 1-2 kynta ba la dep kha.
- ◆ Ka cholestrum (ka dud jong ka kmie) ka long ka jingbam kaba bha ban tei ia I khun masi bad kumjuh ruh ka don ka bor ban iada na ki jingpang bad ka pynshait bor kloii ia I khun masi.
- ◆ Ka por kaba biang eh ban pynrung ia kine ki bor (antibodies) ha ki snierlang (intestines) jong I khun masi ka long tang hapoh 6-8 kynta ynda la dep kha. I khun masi I dei ban ioh ka dud kmie (colostrums) kaba biang hapoh 12-24 kynta mar ia dep kha.
- ◆ Barabor ia I khun masi lah ban pyniakhlad na ka kmie bad buh ha ka jaka dem kaba khuid , ba syaid bad ba rkhiang bad siang da u phlang jyntang kba (straw) da kaba pynkhuid bad kylliang barabor da kiba thymmai.
- ◆ Ha ki katto katne ki bynta ki nongri ia kine ki masi ba shongkha khleh (crossbred) ki ju shah ia ki khun masi ba kin buin beit na ka kmie nyngkong ba la kha kumba 3-4 sngi shuwa ban pyniakhlad na ka kmie.

Kiba Naduh 3 Sngi Haduh Shibnai

- ◆ Pyndonkam lut ia ka dud baroh, 2 sien shi sngi kumba ju ai ia I khun masi. Ka borti ba ju ai bam barabor dei ban da pynkhuid bha ha ka por ba ai bam. Kiar na ka jingthut kiba lah ban ktah ia ka jingtylliat beit jong ka kpoh kaba lah ban mih na ka dud jong ka jingbymkhuid.

- ◆ Lada lah ban ioh, lah ban pyndonkam da kiwei ki jingbam ha ka jaka ka dud, namar ba ka dud ka long kaba remdor.
- ◆ Ia ki khun masi dei ban dabuh dak ne thoh number kum ha ki skhor/met. Weng noh ia ki soh jymbuin kiba mih tam lada don, la kumno kumno ha ka taiew kaba nyngkong dei ban leh.
- ◆ Pynmlien ia I khun masi ban bam kum ki dana (concentrate) ki phlang bad sla haba I la dap kumba shi taiew karta, namar ki jingbam ba eh ki pynkhlain ia ka nierbah. Ha ka jaka dem ka um kaba khuid ban dih ka dei ban don barabor.
- ◆ Ia ki khun masi dei ban pynduh noh ia ki reng hadien 15 sngi ne hapoh ka shi bnai ka karta.
- ◆ Ha kane ka karta ki jingpang kiba kham khah khah ki long kum ka pang sohpet, pynhiar kpoh, ka jingring bad pynhiar mynsiem (Pneumonia) bad pang mat ki shait jia.

Kiba Shibnai Haduh Ka Por Pynkhlad Buin (3-4 bnai)

- ◆ Ia ka jingpyniakhlad buin la ju leh kumba 3-4 bnai karta ne hadien ba I khun masi I la lah ban bam kumba shi kilo tam u jingbam (u phlang ne dana) ha ka shisngi lane hadien ba I khun masi I la dap ne khia kumba 70 kg ka jingkhia.
- ◆ Ia I khun masi kynthei lah ban ai tika (vaccine) na ka bynta ka jingpang brucellosis ha ka karta kumba 3-8 bnai.
- ◆ Dei ban ai dawai wieh ia ki khun masi, kumjuh ruh dei ban pynkhuid ia ki dkhap bad kiwei kiwei ki jingpang ba shabar na ka met da kaba synreit dawai.
- ◆ Ha kane ka karta ki jingeh kiba ia kynduh dei ki jingpang wieh, dkhap etc (parasites) ki jingpdung, ki jingat bad ka pangmat.

Ki Khun Masi Kiba 4-12 Bnai Karta

- ◆ Dei ban ai tika (vaccine) na ka bynta ban iada na ka jingpang (foot & mouth) FMD, hemorrhagic septicemia HS bad Anthrax man la ka 6 bnai.
- ◆ Dei ban ai dawai wieh (de-worm) kumjuh ruh dei ban pynduh ia ka jing kharoi ki dkhap ecto-parasite da kaba synreit dawai.
- ◆ Ha kane ka arta dei ban phikir ban iada na ki jingpang kum ki wieh, ki dkhap (parasite) ki tick fever, ka pang pneumonia, pang kpoh, ka jing pdung, pang kjat bad pang mat.

Ki Masi Kynthei Ba Samla (12-18 bnai)

- ◆ Ka masi kaba dang samla ka arta, ka dei ban khia kumba 250 kg ha ka por ba dang pynshongkha nyngkong, na ka bynta ki masi cross.
- ◆ Pyrshang wad bad peit thuh (test) la ka masi ka don jingpang kum ka brucellosis ne tuberculosis.
- ◆ Ai dawai tika pyrshah ia ka jingpang FMD bad HS bad ai dawai wieh man la ka 6 bnai.
- ◆ Dei ban peit bniah shaphang ka jingkwah shongkha, jingkwah kpa (heat) ban lap ia ka por kaba biang ban ai symbai lane ai kpa (natural breeding).
- ◆ Ka masi samla ka donkam ban pynshong kha bunsien (service/insemination) 3 sien da kaba donkam ban da phah peit ha u doctor mrad.
- ◆ Ka masi kaba la palat shi snem shiteng (18 bnai) lane khia kumba 250 kg bad kaba ym pyni dak ba ka la seng khun ne em, dei ban phah peit ha u doctor (veterinary).
- ◆ Ban lap ba la kala pun ne em dei ban peit tang hadien kumba 45-60 sngi hadien ba la dep ai symbai (service).
- ◆ Ki jingpang kiba shait jia khah khah ha kane ka por ka long kum ka jingpang shit ka ba shait neh 3 sngi (ephemeral fever, tick fever) bad kiwei kiwei ki jingpang ia bit, kumjuh ruh ki jingpang parasite.

Ki Masi Samla Ba Pun Khun Bad Ban Kha (24-36) Bnai

- ◆ Bsa bha da ki jingbam kiba bha ba tei ia ka met na ka bynta ki masi samla kiba dang punkhun.
- ◆ Ki jingbam ba don vitamin bad ki minerals dei ban ai kum ki supplement ban pynbha ia ka bam khnang ban iada na ki jingpang kiba shait ktah ia kane ka jingkha jingpun.
- ◆ Dei ban ai tika FMD bad HS bad kiwei ki jingpang.
- ◆ Ka jingai dawai wieh kumjuh ka jingsynreit dawai dkhap bad kiwei dei ban leh barabor.
- ◆ Ki masi samla haba la jan poi ka por kha ki long ka jingbym sngewsuk bad kwah ban don ne shong la ka jong.
- ◆ Ki dak shuwa ban kha ki long ki jingheh ki jymbuin, ka kpoh bad bad ka jingmih jaboh na ka jaka kha (vulva).
- ◆ Ha kane ka por dei ban husiar na ka jingpang jymbuin (mastitis) shuwa ban kha bad kumjuh ha ka por hap khun (abortion).

